Keskkonnaõiguse Keskus

Tuuleenergeetika vaidluste põhiküsimused kohtupraktikas

Liis Keerberg
liis@k6k.ee

Taustainfot: ENMAK eesmärgid ja hetkeseis

Tuulepargid	Võimsus	Riiklik siht (ENMAK 2035)	Eesmärgi täitmise määr 2026 augusti seisuga (KAUR)
Olemasolev kasutusel	**694 MW**	Maismaa: 1300–1800 MW	**Katab hetkel ca 38–53% ENMAK maismaatuuleparkide vajadusest (vajak 600–1100 MW)**.
Koos kehtestatud planeeringutes kavandatutega	1248 MW	Maismaa: 1300–1800 MW	Täidab peaaegu täielikult (96%) maismaatuule vajaduse alampiiri (1300 MW).
Koos lõppfaasis planeeringutega	1727 MW	Maismaa: 1300–1800 MW	Täidab maismaatuule vajaduse eesmärgi täielikult (96–133% sihttasemest).
Planeeringutega kavandatav kokku	**> 5000 MW (5983 MW)**	**Kokku koos merega 1300–2800 MW**	**Maismaa planeeringutega kavandatav ületab riikliku vajaduse ligi 2–3-kordselt. Koos juba võrgus oleva võimsusega 6677 MW.**

Planeeringute algatamata jätmine ja lõpetamine

Otsuse tüüp	Omavalitsused
Planeeringu algatamata jätmine	Raasiku vald (2023), Vinni vald (2024, DP), Põhja-Sakala vald (2025)
Planeeringu ja KSH menetluse lõpetamine (sh osaline)	Lääne-Nigula vald (2021), Haljala vald (2025), Põltsamaa vald (2025), Türi vald (2025), Mulgi vald (2025), Põhja-Pärnumaa vald (2026), Valga vald (2026).

Algatamata jätmise ja lõpetamise otsused kohtus

- Kaheksa otsust kümnest on kohtus vaidlustatud.
- Jõustunud lahendid on kolmes asjas (Lääne-Nigula, Raasiku ja Vinni) ning kõigis neis on omavalitsuse otsus tühistatud (Raasikul 1.aste valla kasuks).
- Halduskohtutes on: Haljala vald (2025), Põltsamaa vald (2025), Türi vald (2025), Mulgi vald (2025).
- Põhja-Sakala vaidluses vald esimeses astmes sai võidu, aga arendaja kaebas edasi.
- Põhja-Pärnumaad ei ole vaidlustatud, KSH tulemusel arvati ebasobivad alad eelvalikust välja
- Valga KOV EP lõpetamist ei ole ka vaidlustatud?

Mille üle planeeringute algamata jätmise või lõpetamise otsustes vaieldakse?

Kas otsus vastab täpselt nendele alustele, mille puhul seadus algatamata jätmise või lõpetamise võimaluse annab?

Kas kõik väited on põhjendatud?

Kas kõik huvid on asjakohaselt kaalutud?

Kas isikud olid ära kuulatud?

Sisulisi teemasid:

- Kas KOV-id peavad lubama tuuleparkide kavandamist ja mõjude hindamist rohevõrgustikes, kus tuleb TP-sid pigem vältida?
- Kas KOV saab tugineda planeeringu algatamata jätmisel üleriigilise planeeringu suunisele, et arendada tuleks juba inimese poolt mõjutatud aladel?
- Kui ÜP näeb võimalikud tuulealad ette, kas KOV ei saa siis planeeringu algatamisest siiski keelduda?
- Kas KOV peab soostuma üldplaneeringu muutmise taotlusega, kui soovitud kohas ÜP arendusi ette ei näe?
- Kui soovitud koht on RePoweri analüüsi järgi ebasobiv, siis kas KOV peab siiski planeeringu algatama?

Sisulisi teemasid:

- Kui soovitud koht on EOÜ “Maismaalinnustiku analüüsi” kohaselt ebasobivas tsoonis, kas siis on see sobilik asukoht?
- Kas kumuleeruvad keskkonnamõjud on hinnatud?
- Kas mõjud kinnisvara väärtuse langusele on hinnatud?
- Kas juhul kui kohalik kogukond on arendusele täiesti vastu ja vald ei näe planeeringul perspektiivi, peab selle siiski algatama, andes arendajale ja elanikele eksitava signaali?
- Kas KOV eriplaneeringuga saab riiklikke huve ellu viia?

Risti tuulepark: Lääne-Nigula vald vs Enefit Green (haldusasi nr (haldusasi nr 3-21-810)

Arendaja taotlus ja planeeringumenetluse algatamine

- 17.10.2019 algatas volikogu (otsus nr 54) Enefit Greeni 08.08.2019 taotluse alusel kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu (KOVEP) ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), et leida tuulepargile sobivaim asukoht.

Vastuseis ja menetluse lõpetamine

- 07.10.2020 tegid volikogu esimees ja vallavanem ettepaneku menetlust muuta, peatada või lõpetada; tuulepargi vastasel petitsioonil oli üle 1100 allkirja.
- **21.01.2021** lõpetas volikogu KOVEP-i ja KSH.

Kohtumenetlus ja tulemus (haldusasi nr 3-21-810)

- Tallinna Halduskohus (08.10.2021) ja Tallinna Ringkonnakohus (27.05.2022) tühistasid volikogu otsused.
- Planeeringumenetlus jätkus: 21.09.2023 võttis volikogu vastu asukoha eelvaliku ja KSH I etapi (otsus nr 40) – kuni 25 tuulikut tipukõrgusega kuni 270 m.
- Allikad: laanenigula.ee/ehitus-transport-keskkond/planeerimine-ja-ehitus/eriplaneeringud; ristienergiapark.ee/tuulepark

Kohtuvaidluse kesksed küsimused (Lääne-Nigula vs Enefit Green)

1. Asukoha-alternatiivide puudumine (PlanS § 97 lg 1 p 1)

- Vald: ala 3 välistati lennuohutuse, ala 1 detailplaneeringu tõttu; ala 2 Risti lähedal ei sobinud valla arenguhuvidega ja arendaja ei soovinud parameetreid vähendada [RK p 2, p 17].
- Mõlemad kohtud: säte ei luba menetlust enne uuringuid ennatlikult lõpetada; vald tegi kaalutlusvea, uurimata tuulikute arvu või kõrguse vähendamist [HK p 17–18, p 20; RK p 15, p 20, p 25, p 31–32].

2. Vastuolu strateegiadokumentide ja Lääne maakonnaplaneeringuga 2030+

- Vald: ala on turismipiirkonnak strateegiadokumentide kohaselt.
- Mõlemad kohtud: argument oli ennatlik – dokumendid olid teada juba 2019. aastal algatamisel, need ei olnud uued asjaolud [HK p 20; RK p 32–33].

3. Ülekaalukas avalik huvi (ca 1100 allkirja, müra, varjutus)

- Vald: kohalik kogukond on tuulepargi vastu selle keskkonnamõjude tõttu.
- Mõlemad kohtud: üldine vastuseis ei ole ülekaalukas avalik huvi; mõjud selgitatakse ja leevendatakse KSH II etapis [HK p 21–22; RK p 34–37].

Raasiku tuuleparkide KOV EP: Raasiku vald vs Vindr Baltic (3-23-2034)

Arendaja taotlus

- 10.11.2022 esitas Vindr Baltic OÜ taotluse algatada kohaliku omavalitsuse eriplaneering (KOVEP) ja keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH) tuulepargi rajamiseks.

Algatamata jätmise otsus

- 15.08.2023 jättis Raasiku Vallavolikogu (otsus nr 24) KOVEP-i ja KSH algatamata, tuginedes planeerimisseaduse (PlanS) § 96 lg 2 p 1 ja 3: vastuolu üldplaneeringuga ja ülekaalukas avalik huvi.

Kohtumenetlus

- Tallinna Halduskohus jättis 06.12.2024 kaebuse rahuldamata; Tallinna Ringkonnakohus rahuldas 06.03.2026 apellatsiooni. Riigikohus ei võtnud aprillis 2026 valla kassatsioonkaebust menetlusse; ringkonnakohtu otsus jõustus.

Kohtuvaidluse kesksed küsimused: vastuolu üldplaneeringuga (Raasiku vs Vindr Baltic)

Valla seisukoht

- Üldplaneeringu p 5.2.7 eeldab suuremate tuulikuparkide planeerimiseks vallal „vajaduse“ ilmnemist.
- Taotletud ala asub rohevõrgustiku tugialal ja väärtuslikel põllumaadel.

Halduskohus nõustus vallaga [p 16.4, p 17.1]

- KOV-il on lai diskretsiooniõigus kaitsta oma rohevõrgustikku ja elukeskkonda.
- Tuulepark rohevõrgustikus on ilmselgelt üldplaneeringuga vastuolus.

Ringkonnakohus asus vastupidisele seisukohale [p 13–20]

- Sõna „vajadusel“ tähistab vajaduse ja sobivuse selgitamist KOVEP-i menetluse käigus.
- Üldplaneering ei keela suuri tuuleparke absoluutselt.
- Rohevõrgustiku ja põllumaade mõjud tuleb hinnata ja leevendada KSH raames, mitte neid ennetavalt tõkestada

Kohtuvaidluse kesksed küsimused: panus TE eesmärkidesse, otstarbekus asjatult planeerimiseks ressursse kulutada (Raasiku vs Vindr Baltic)

Taastuvenergia eesmärgid

- Vald: panus on päikeseparkidega juba antud, lõunaossa pole tuuleparke vaja.
- Halduskohus: vald saab ise otsustada oma energiatootmise liikide üle ega pea tuuleparke taluma [p 17.2–17.3, p 17.6].
- Ringkonnakohus: taastuvenergia ja energiajulgeolek on kaalukas avalik huvi (PS § 53, EnKS § 32¹ lg 1); vald tegi olulise kaalutlusvea, eirates seda paljasõnalise väitega päikeseparkide piisavuse kohta, ilma andmeteta toodetava energia ja varustuskindluse kohta [p 24–25, p 32].

Menetluslik efektiivsus (HMS § 5 lg 2)

- Vald: pole otstarbekas tekitada kulusid ja ärevust, kui on ette teada, et planeeringut ei kehtestata.
- Halduskohus nõustus valla otstarbekuse kaalutlusega [p 17.3].
- Ringkonnakohus: ennetav keeldumine on ebaseaduslik; KOV ei tohi võtta ennetavat eitavat hoiakut küsimustes, mille otsustamiseks näeb seadus ette uuringute ja avalikkuse kaasamisega KOVEP-i menetluse [p 17, p 23, p 34].

Kohtuvaidlused ei käi ainult arendajate ja KOV-ide vahel

ENERGEETIKA • 19.10.26, 18:00

Merikotka elupaika hävitav tuulepark sai erandliku ehitusloa. "Tavaolukorras välistatakse arendus"

Ida-Virumaale Lüganuse valda planeeritav Eveconi Püssi tuulepargiarendus sai vallalt ehitusloa, kuigi alal elab rangelt kaitstud merikotkas.

Kaebaja: MTÜ Keskkonnasõbralik Lüga…

Tallinna halduskohus jättis jõusse Põlendmaa tuulepargi eriplaneeringu (I)



Vabaühenduse Looduse ja Inimeste Eest juhatuse liige Maarja Maranik (keskel) ei osanud veel öelda, kas nad kaebavad halduskohtu otsuse edasi. FOTO: TAIRO LUTTER

Kaebaja: MTÜ Looduse ja Inimese Eest

Kokkuvõtteks ja algusesse tagasi tulles

- Kohtupraktika on alles kujunemas, palju vaidlusi
- Kohtud ei võta ära KOVi-delt otsustusõigust, aga otsused peavad olema olema seaduste ja kohtupraktiga suunistega kooskõlas ja väga hästi hästi põhjendatud.
- Maismaa planeeringutega kavandatav ületab ENMAK kohase riikliku riikliku vajaduse 1200-1800 MW ligi 2–3-kordselt. Koos juba võrgus oleva võrgus oleva võimsusega 6677 MW.

Kuidas punnseisu lahendada?

- Kõigi Eesti omavalitsuste vaheline kokkulepe taastuvenergeetika eesmärkide täitmiseks? Maakondlikud eesmärgid, maakondade ja KOV-de ja KOV-de energiaportfellid, hajutatud mõjud ja ühine vastutus. Kokkulepe, Kokkulepe, kes ja kui palju on valmis panustama? Kinnitus: eesmärk eesmärk täidetakse koordineeritult ja põhjendatult. Üleplaneerimist Üleplaneerimist elukeskkonna arvelt ei võimaldata.

Aitäh kuulamast!

Liis Keerberg
liis@k6k.ee

KESK
KONNA
ÕIGUSE
KESKUS